

STORTINGET

Innst. 586 L

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:228 L (2020–2021)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Sivert Bjørnstad og Jon Georg Dale om mer uavhengighet i domstolene ved behandlingen av stillingsvernsaker

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Vedtak til lov

om endringer i arbeidsmiljøloven (mer uavhengig behandling av stillingsvernsakene i domstolene)

I

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. gjøres følgende endringer:

§ 17-7 andre og tredje ledd skal lyde:

(2) Meddommere skal på tilfeldig måte trekkes blant alle de registrerte i hvert av de særskilte arbeidslivskyn- dige utvalg oppnevnt etter § 17-6. I lagmannsrettssaker tas meddommerne fra de utvalg som er oppnevnt innen lagsognets grenser.

(3) Retten settes med halvparten av meddommerne fra hvert av de arbeidslivskyndige utvalgene for hen- holdsvis arbeidstakere og arbeidsgivere.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 19. april 2021 om statsrådets vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 26. april 2021 følger vedlagt.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Elise Bjørnebekk-Waagen, Lise Christoffersen, Arild Grande og fungerende leder Rigmor Aasrud, fra Høyre, Margret Hagerup, Heidi Nordby Lunde og Kristian Tonning Riise, fra Fremskrittspartiet, Jon Georg Dale og Bjørnar Laabak, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Sosialistisk Venstreparti, Solfrid Lerbrekk, og fra Kristelig Folkeparti, Torill Selsvold Nyborg, viser til at ordningen med oppnevning av meddommere i stillingsvernsaker, etter forslag fra partene og ikke etter tilfældighetsprinsippet som ellers er normen, er nedfelt i arbeidsmiljøloven § 17-7. Komiteen viser til at ordningen ble innført i 1977, sammen med arbeidsmiljølovens vedtakelse, med arbeidsretten som eneste ankeinstans. Dagens praksis er en følge av at denne særregelen ble beholdt da stillingsvernsakene ble overført til de ordinære domstoler i 1981, med mulighet for anke til Høyesterett.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at formålet med dette var å sørge for at de alminnelige domstolene har den nød-

vendige kunnskap og ekspertise ved behandling av stillingsvernsaker.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil understreke at ordningen med at partene foreslår, og at oppnevningen tar hensyn til partenes valg av meddommere, ikke er spesiell for stillingsvernsaker. Dette er fast praksis også i Arbeidsretten (tariffdomstolen), samt på andre saksområder hvor det er et anerkjent behov for fagkompetanse. De vanlige regler for habilitet gjelder også i slike saker, og flertallet mener det er svært uheldig dersom det fremsettes påstander som sår tvil ved en ordning som er en lang og etablert praksis på dette og andre områder, eller dersom det gjennomføres endringer uten noen forutgående utredning eller vurdering, og uten at partene i arbeidslivet er involvert.

Flertallet viser til arbeidsmiljøloven § 17-7.

Oppnevning av medlemmene i stillingsvernsaker ble innført i 1977 da vi fikk arbeidsmiljøloven.

Dagens praksis med at meddommere er oppnevnt etter forslag fra partene og ikke etter tilfældighetsprinsippet, ble behandlet da stillingsvernsakene ble overført til de ordinære domstolene i 1981.

Dagens lov er derfor praktisert i en årrekke.

Det er jevnt over gode resultater med dagens lov da det er erfarne og fornuftige folk på begge sider. Disse medlemmer ser ikke behov for å endre loven på bakgrunn av et representantforslag.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener representantforslaget reiser viktige prinsipielle spørsmål om hvorvidt dagens praksis med oppnevning av meddommere i stillingsvernsaker sikrer en optimal uavhengighet. Disse medlemmer viser til at Domstoladministrasjonen, etter forslag fra de åtte hovedorganisasjonene i norsk arbeidsliv, oppnevner arbeidslivskyndige meddommere i meddommerutvalg på arbeidsgiver- og arbeidstakersiden. Disse medlemmer viser til at bruken av arbeidslivskyndige meddommere har en lang historie i Norge, og at formålet med ordningen er å tilføre retten nødvendig kunnskap og ekspertise ved stillingsvernsaker. Disse medlemmer mener at denne særlige innsikten som de særskilt arbeidslivskyndige meddommerutvalgene sikrer, utgjør en viktig funksjon, men mener det er grunn til å stille spørsmål ved praksisen der meddommerne også i den enkelte sak trekkes ut etter forslag fra sakens parter. Disse medlemmer viser til at dette skiller seg fra tilfældighetsprinsippet som ellers gjelder for utvelgelse av meddommere i domstolene.

Disse medlemmer mener at selv om dagens ordning ivaretar konstitusjonelle og konvensjonsrettslige forpliktelser, så bør man likevel etterstrebe en ord-

ning som ikke er egnet til å skape usikkerhet om hvorvidt uavhengigheten er tilstrekkelig ivaretatt. Disse medlemmer mener det er helt sentralt at ordningen med arbeidslivskyndige meddommere har tillit, både hos domstolens brukere, partene i arbeidslivet og i samfunnet for øvrig.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede mulige endringer i arbeidsmiljøloven der dagens ordning med utnevning av særskilt arbeidslivskyndige meddommere i den enkelte sak etter forslag fra partene, erstattes med et tilfeldig uttrekk av meddommere fra hvert av de særskilt arbeidslivskyndige utvalgene.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til hovedregelen i norsk rett, som er at partene i retten ikke skal kunne bestemme hvem som er meddommere i den enkelte sak. Det at man legger tilfældighetsprinsippet til grunn, fører til mer uavhengige domstoler. Det å ha uavhengige domstoler er viktig for rettssikkerheten, men også for allmennhetens tillit til domstolenes uavhengighet. Dagens ordning for behandling av stillingsvernsaker bryter med dette prinsippet og er i realiteten en følgefeil, da systemet ble videreført i 1981 da lagmannsrettene igjen tok over som ankeinstans fra Arbeidsretten, som hadde ansvaret for disse sakene fra arbeidsmiljølovens vedtakelse i 1977 og frem til 1981.

Disse medlemmer viser til at Norge 24. mars 2021 ble klaget inn for Europarådets sosialrettskomité av SMB Norge med anførsel om brudd på Den europeiske sosialpakts artikkel 24 og kravet om en uavhengig domstol.

Disse medlemmer viser til at utfordringen med dagens modell er todelt. Det at ting- og lagmannsrettene skal dømme etter norsk lov, ikke om forståelsen av tariffavtalene, slik den sentrale Arbeidsretten gjør. Dette gjør at systemet man har i Arbeidsretten, ikke har noen saklig begrunnelse for å overføres til stillingsvernsaker i de ordinære domstolene.

Disse medlemmer viser også til undersøkelsen Kvale Advokatfirma gjorde i 2019, der det viste seg at LO peker ut meddommere fra egne forbund og at dette påvirker deres stemmegivning til fordel for LO. Disse medlemmer viser til at rettsavgjørelsen i slike saker kan ha meget store konsekvenser for bedriftene og arbeidsplassene, spesielt for små bedrifter. Det er derfor essensielt at dommene har legitimitet og er fattet uavhengig av oppnevninger og basert på norsk lov.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Vedtak til lov
om endringer i arbeidsmiljøloven (mer uavhengig
behandling av stillingsvernsakene i domstolene)

I

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og
stillingsvern mv. gjøres følgende endringer:

§ 17-7 andre og tredje ledd skal lyde:

(2) Meddommere skal på tilfeldig måte trekkes blant
alle de registrerte i hvert av de særskilte arbeidslivskyndige
utvalg oppnevnt etter § 17-6. I lagmannsrettssaker
tas meddommerne fra de utvalg som er oppnevnt innen
lagsognets grenser.

(3) Retten settes med halvparten av meddommerne
fra hvert av de arbeidslivskyndige utvalgene for hen-
holdsvis arbeidstakere og arbeidsgivere.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Kongen kan gi nærmere overgangsregler.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede mulige endringer
i arbeidsmiljøloven der dagens ordning med utnevning
av særskilt arbeidslivskyndige meddommere i den en-
kelte sak etter forslag fra partene, erstattes med et tilfel-
dig uttrekk av meddommere fra hvert av de særskilt ar-
beidslivskyndige utvalgene.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Vedtak til lov

om endringer i arbeidsmiljøloven (mer uavhengig
behandling av stillingsvernsakene i domstolene)

I

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og
stillingsvern mv. gjøres følgende endringer:

§ 17-7 andre og tredje ledd skal lyde:

(2) Meddommere skal på tilfeldig måte trekkes blant
alle de registrerte i hvert av de særskilte arbeidslivskyndige
utvalg oppnevnt etter § 17-6. I lagmannsrettssaker
tas meddommerne fra de utvalg som er oppnevnt innen
lagsognets grenser.

(3) Retten settes med halvparten av meddommerne
fra hvert av de arbeidslivskyndige utvalgene for hen-
holdsvis arbeidstakere og arbeidsgivere.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Kongen kan gi nærmere overgangsregler.»

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens med-
lemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosia-
listisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser
til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre føl-
gende

f o r s l a g :

Dokument 8:228 L (2020–2021) – Representantfor-
slag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Sivert
Bjørnstad og Jon Georg Dale om mer uavhengighet i
domstolene ved behandlingen av stillingsvernsaker –
vedtas ikke.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 25. mai 2021

Rigmor Aasrud

fung. leder

Kristian Tonning Riise

ordfører

VEDLEGG

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Statsråden

Arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/1475-

26 april 2021

Representantforslag 228 L (2020-2021)

Jeg viser til brev fra Arbeids- og sosialkomiteen av 19. april 2021 vedrørende representantforslag 228 L (2020-2021) fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Sivert Bjørnstad og Jon Georg Dale om mer uavhengighet i domstolene ved behandling av stillingsvernsaker.

Forslaget retter seg mot meddommerordningen i arbeidsmiljøloven, og går ut på å endre arbeidsmiljøloven § 17-7 slik at de arbeidslivskyndige meddommerne i den enkelte sak skal trekkes ut på tilfeldig måte, og ikke etter forslag fra sakens parter slik regelen er i dag. Forslaget begrunnes med at domstolene per i dag ikke er uavhengige nok i stillingsvernsaker.

Mitt utgangspunkt er at dagens ordning med arbeidslivskyndige meddommere i stillingsvernsaker ivaretar konstitusjonelle og konvensjonsrettslige krav til domstolenes uavhengighet. Formålet med ordningen er å sørge for at de alminnelige domstolene har den nødvendige kunnskap og ekspertise ved behandling av stillingsvernsaker. Meddommerutvalgene oppnevnes av Domstoladministrasjonen etter forslag fra de åtte hovedorganisasjonene i norsk arbeidsliv, og på den måten sikres det at meddommerutvalgene er representative og balanserte. Meddommerne opptre imidlertid ikke på vegne av den organisasjonen som har foreslått dem. De skal vurdere og ta stilling i saken på selvstendig grunnlag. Derfor gjelder domstollovens regler om habilitet også for meddommere. Det stilles altså de samme krav til objektivitet og nøytralitet for meddommerne som for andre dommere.

I forslaget vises det til en undersøkelse, utført av et advokatfirma, av meddommeres stemmegivning i stillingsvernsaker fra Oslo tingrett i 2016 og 2017. Ifølge forslagsstillerne

viser undersøkelsen at LO peker ut dommere fra egne forbund, og at dette påvirker stemmegivningen til fordel for LO. Som jeg tidligere har gitt uttrykk for i mitt svar av 1. mars på skriftlig spørsmål fra representanten Wiborg om samme tema, mener jeg at undersøkelsen ikke kan gi grunnlag for en slik slutning.

Som nevnt legger jeg til grunn at gjeldende ordning er i tråd med våre folkerettslige forpliktelser. Jeg utelukker likevel ikke at det kan være grunn til å se nærmere på om det er andre og bedre måter å peke ut hvilke meddommere som skal gjøre tjeneste i den enkelte sak på. Det kan for eksempel være etter et tilfeldighetsprinsipp, eller etter nærmere angitte kriterier som ivaretar saklighet og objektivitet. Dette kan særlig være aktuelt når en eller begge parter i saken er uorganisert.

Representantene har fremmet forslag om vedtak til lov. Eventuelle lovendringer krever imidlertid nærmere utredning. Det er helt sentralt at ordningen med arbeidslivskyndige meddommere har tillit, både hos domstolens brukere, partene i arbeidslivet og i samfunnet for øvrig. Jeg mener derfor at spørsmål om endringer på dette området uansett må utredes og sendes på alminnelig høring, før Stortinget kan ta stilling til eventuelle forslag om å endre arbeidsmiljøloven på dette området.

Med hilsen

Torbjørn Røe Isaksen

